

The Healthy Teeth Foundation:

Mondzorg preventieprojecten helpen kansarme kinderen in binnen- en buitenland

Tijdens het congres van de International Association of Paediatric Dentistry (IAPD), dat in juni in Maastricht werd georganiseerd, won NVvK-lid Alice Grasveld met haar mooie project in Kenia de 'Bright Smiles, Bright Futures award' (mede mogelijk gemaakt door Colgate). Alice organiseerde het project vanuit haar eigen stichting: The Healthy Teeth Foundation. In dit artikel vertelt ze wat haar stichting beoogt en welke resultaten er tot nu toe bereikt zijn. "Deze stichting kan écht verschil maken, door samen met de gemeenschap tandbederf en schoolverzuim onder kinderen te voorkomen."

"In 2009 ging ik, als mondhygiënist, voor het eerst naar Kenia met Dutch Dental Care Foundation (www.dutch-dentalcare.nl). Deze stichting geeft belangeloos en met eenvoudige middelen tandheelkundige hulp, preventie en educatie en organiseert vijf keer per jaar 'dental outreach camps' in samenwerking met Nederlandse en Keniaanse mondzorgverleners. Deze camps vinden plaats op basis- en middelbare scholen in de provincie Kwale, in dorpen op het platteland (afbeelding 1). Dat project veranderde iets wezenlijks voor mij, het deed mijn liefde en passie voor Afrika ontwaken. Ik werd gegrepen door de interessante cultuur, de vrolijke mensen, de prachtige natuur en het werken in een 'low-resource setting'. Ik besloot daarna medische antropologie te gaan studeren en studeerde in 2014 af met een onderzoek in Kenia naar tandheelkundig ontwikkelingswerk vanuit een antropologisch perspectief."

Participatief actieonderzoek

"Hierna volgden andere onderzoeksprojecten en tandheelkundige missies. In 2016-2017 volgde ik een opleiding participatief actieonderzoek bij Seven Senses. Een eigen actieonderzoek naar mondgezondheid bij kinderen voor Dental Wellness Trust in een sloppenwijk in Kaapstad was het gevolg. Participatief betekent met de gemeenschap: we voerden kwalitatief onderzoek uit naar de oorzaken van slechte mondgezondheid, bestu-

deerden de context en creëerden vervolgens gezamenlijk een toegepast preventief actieplan om de mondgezondheid van kinderen te verbeteren. Nadat ik het project in Zuid-Afrika succesvol had afgerond, richtte ik in 2018 stichting 'The Healthy Teeth Foundation' op (www.healthyteethfoundation.com)."

Droom

"De droom van The Healthy Teeth Foundation is dat ieder kind in de wereld naar school kan. Helaas is het zo dat 80% van de kinderen in sloppenwijken in Afrika last heeft van tandbederf. Kiespijn is daar één van de voornaamste redenen van schoolverzuim, naast diarree. Doordat kinderen kiespijn hebben, gaan ze niet naar school of kunnen ze zich niet concentreren – dat kan funest zijn voor hun toekomst. Onderwijs is de beste manier om uit de armoedeval te geraken. Nelson Mandela stelde terecht: 'Education is the most powerful weapon which you can use to change the world'. Helaas is er ook in Nederland bij 74% van de vijfjarige kinderen van moeders met een migratieachtergrond en een lage sociaaleconomische positie sprake van cariës. Hier valt dus ook nog wel iets te verbeteren. ▶

Afbeelding 1: dental outreach

▶ Met The Healthy Teeth Foundation proberen we, mét participatief actieonderzoek, de wereld een stukje beter te maken. Wij vinden dat alle kinderen recht hebben op een pijnvrije mond, zodat ze naar school kunnen gaan en onbezorgd kunnen genieten van hun jeugd."

Projecten

"Met mijn projecten opereer ik op het snijvlak van mondhygiëne, antropologie en actieonderzoek. The Healthy Teeth Foundation heeft tot nu toe verschillende onderzoeksprojecten uitgevoerd in Kenia en in de Haagse Schilderswijk. Deze onderzoeken zijn onderdeel van mijn promotietraject aan ACTA bij de secties Preventieve Tandheelkunde en Kindertandheelkunde. Om naast preventie ook behandeling te waarborgen op de locaties waar wij actief zijn, werken we samen met tandheelkundige stichtingen, lokale tandartsen of de universiteit. Het meest recente project was in Mamba village, een klein dorpje op het platteland in het zuiden van Kenia. Daar hebben we een participatief actieonderzoek uitgevoerd met lokale 'community oral health officers', studenten tandheelkunde, mondzorgkunde, verpleegkunde, antropologie, ontwikkelingsstudies en gezondheidswetenschappen. We werkten hiervoor opnieuw samen met Dutch Dental Care Foundation, zo konden we twee keer zoveel mensen bereiken met behandeling en preventie (zie afbeelding 2)."

Katalysator voor innovatie

"Participatief actieonderzoek is met name effectief omdat lokale gemeenschappen vanaf het begin worden betrokken bij het proces van verandering, meedenken en meebeslissen. In plaats van 'top-down' oplossingen aan te dragen, bouwt participatief actieonderzoek voort op de kracht die lokaal aanwezig is. Het fungeert als het ware als katalysator voor innovatie en verandering, waarbij leden uit de community zelf – en binnen hun eigen mogelijkheden, behoeften en sociaal-culturele context – lokale oplossingen bedenken, co-creëren en vervolgens implementeren. Hoe werkt dat in de praktijk?"

Met een interdisciplinair projectteam zoeken we eerst contact met een grote school in het midden van de wijk of het dorp, vervolgens proberen we via de school in contact te komen met de belangrijkste stakeholders uit het dorp (religieuze leiders, schoolhoofd, dorpsoudsten, traditional healers, ouders etc.). Samen voeren we kwalitatief onderzoek uit naar de context. We kijken hierbij door middel van observaties, informele gesprekken, werkbezoeken, huisbezoeken en interviews naar de redenen van slechte mondgezondheid.

Als de situatie in kaart is gebracht, organiseren we focusgroepen met de lokale stakeholders (zie afbeelding 3). Zo kunnen we de data checken en deze valideren op basis van hun inbreng. In die bijeenkomsten

Afbeelding 2: tandheelkundig team Dutch Dental Care & The Healthy Teeth Foundation

Afbeelding 3: focusgroep met de gemeenschap

wordt vervolgens – samen met hen – een preventief actieplan voor kinderen opgesteld. Dit bestaat altijd uit voorlichting en een gesuperviseerd handenwas- en tandenpoetsprogramma op de school.

Daarnaast geeft de gemeenschap aan wat ze nodig heeft om de mondgezondheid bij de kinderen te kunnen verbeteren. De mensen binnen de gemeenschap weten wat er werkt in die context en waar de behoeften liggen. The Healthy Teeth Foundation faciliteert die oplossingen waar mogelijk. In Kenia mondde het actieplan uit in acties zoals het bouwen van een watertoren met pomp op school om de toegang tot water, sanitatie & hygiëne (WASH, zie hieronder) te verbeteren, een educatieve muurschildering over tandenpoetsen en een toneelstuk over de tandarts. Daarnaast werd het schoolcurriculum aangevuld met voorlichting over mondhygiëne. Bovendien hebben we de 'community health workers' een 'train-the-trainer' workshop gegeven over mondzorg. In Nederland hebben de schoolkinderen zelf een voorlichtingsvideo plus voorlichtingsfolder gemaakt over mondzorg en is de school de regels voor het certificaat 'gezonde school' van de GGD weer scherper gaan naleven. De leraren informeren ouders tijdens ouderavonden over de mogelijkheid om hun kind patiënt te laten worden bij de Jeugd tandzorg. Dit onderzoeksproject vond plaats in coronatijd."

WASH

"Tijdens de corona-epidemie kon het Nederlandse team logischerwijs niet naar Kenia. Er was echter wel grote behoefte aan schoon water in de sloppenwijken van Nairobi, de pandemie onderstreepte het belang van hygiëne nog eens extra. Toen is er nog een project bijgekomen: het werken aan water, sanitatie & hygiëne (WASH). The Healthy Teeth Foundation heeft inmiddels meerdere watertanks, handenwasstations en een watertoren met pomp neergezet (zie afbeelding 4) en we

doen ook aan 'rainwater-harvesting'. Verder maken de lokale vrouwen zelf zeep. Onze WASH-projecten bestrijden infectieziektes zoals corona, cholera en buiktyfus.

Veilige, effectieve en kwalitatief goede gezondheidszorg is niet mogelijk zonder de basale WASH-services. De toegang tot water beïnvloedt de persoonlijke hygiëne en mondhygiëne, WASH is daarom essentieel voor een goede mondgezondheid. Zonder toegang tot schoon water is het onmogelijk om gesuperviseerde handenwas- en tandenpoetsprogramma's te implementeren op scholen. Deze WASH-projecten worden uitgevoerd door lokale Keniaanse organisaties waarmee we door de jaren heen vaker hebben samengewerkt. Een aantal van hen is inmiddels ook onze 'mondgezondheidsambassadeur' geworden. Dit houdt onder andere in dat zij in de sloppenwijken scholen en kindertehuizen bezoeken, om poetslessen en voorlichting te geven, namens de stichting.

Wat is de impact?

"Met onze projecten dragen we bij aan de 17 Sustainable Development Goals 2030 van de United Nations (zie afbeelding 5). We werken mee aan SDG 3: Good health & Well-being, SDG 4: Quality Education en SDG 6: Clean Water & Sanitation (www.sdg.un.org/goals). Participatief onderzoek geeft bovendien een goed inzicht in de sociaal-culturele context van een bepaalde gemeenschap; dat is van essentieel belang om een

Afbeelding 4: watertoren

Afbeelding 5: Sustainable Development Goals 2030 UN

toegepast en effectief actieplan te kunnen co-creëren met de lokale stakeholders, om zo de mondgezondheid van hun kinderen te verbeteren. Tevens is het een vrij eenvoudige manier om de meest kwetsbare groepen in de samenleving te bereiken, met respect en begrip naar hun leefomstandigheden te kijken, samen oplossingen te bedenken en veranderingen door te voeren. Deze vaak kleine veranderingen kunnen een grote impact hebben. Eén keer per dag handen wassen met zeep en tandenpoetsen met een fluoridetandpasta kan al genoeg zijn om kinderen gezond naar school te laten blijven gaan. Dit heeft het 'Fit for School' programma in o.a. de Filipijnen mooi aangetoond (www.fitforschool.international)."

Trots

"Ik ben trots op het feit dat ik al vijf jaar mijn eigen stichting run, naast mijn werk in de praktijk en mijn PhD. Het kost veel tijd, maar geeft ook positieve energie. Ik kan met dit soort projecten daadwerkelijk een verschil maken in het leven van kinderen en dat geeft voldoening. Ik ben tevreden als ik na een paar jaar terugkeer naar een community en ik zie dat de kennis is blijven han-

gen en dat kinderen uit zichzelf hun tanden poetsen op school na de lunch (zie afbeelding 6). Het is erg leuk om met kinderen te werken, ze zijn bijna altijd vrolijk, nieuwsgierig en enthousiast als we voorlichting en poetslessen komen geven. De award die ik tijdens het IAPD-congres in juni in ontvangst mocht nemen, geeft eveneens een trots gevoel. Dit toont voor mij aan dat het bredere werkveld ook gelooft in de actieonderzoek-benadering voor het verbeteren van mondgezondheid bij kinderen." ♥

Alice Grasveld

Afbeelding 6: poetsende kinderen naast de watertoren

foto: Monique Kooijmans

Alice Grasveld is mondhygiënist, medisch antropoloog en PhD-student aan de ACTA bij de secties Preventieve Tandheelkunde en Kindertandheelkunde.

Ze werkt daarnaast in een mondhygiënistenpraktijk in Den Haag.

Ze heeft sinds 2018 haar eigen stichting The Healthy Teeth Foundation en heeft de afgelopen jaren verschillende mondzorg- en onderzoeksprojecten gedaan in Zuid-Afrika, Kenia en Nederland.

Haar interesses liggen bij dental public health, preventie, mondzorg voor kwetsbare doelgroepen, in het bijzonder voor kansarme kinderen, ontwikkelingssamenwerking en co-creatie.